

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto K 30—
za pol leta « 15—
za četrt leta « 7-50
za 1 mesec « 2-50

Posamezna številka 1 K.

Uredništvo in upravnništvo je v
Ptuju, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), prtiličje, levo.

Rokopisi se ne vrnejo.

Štev. 35

Ptuj, 29. avgusta 1920

II. letnik

Jutro. Jugoslovanska demokratska stranka je začela izdajati za Slovence svoje posebno glasilo, dnevnik Jutro. Najboljše mlade moči so se združile okoli njega in hočejo zastaviti vse sile, da privedo našemu skupnemu narodu res jutro novega življenja, jutro srečnejše dobe. Zato toplo priporočamo ta dnevnik.

Na naslov naše vlade!

V našem listu z dne 15. avgusta 1920 št. 33 sta izšla popravka načelnštva nemškega godbenega društva in nemškega pevškega društva v Ptuju, v katerih se v smislu § 19 tisk. zakona formalno zanikavajo trditve našega lista v št. z dne 7. avgusta 1920.

Kdor pazljivo čita te popravke, mora priti do zaključka, da naši sodržavljani v bistvu priznavaajo naše trditve. V resnici imajo ti gospodje po veliki večini ono duševno razpoloženje, ono mentaliteto, kot so imeli začasa stare Avstrije. Krivi na tem smo mi sami, kriva je naša vlada, ki smo vsi napram našim rojakom drugih narodnosti mehki, tako da se mnogi taistih še niso vzbudili in ne zavedli, da se nahajajo v Jugoslaviji. Postopanje teh naših nemških so-rojakov, kateri so imeli pogum odkloniti naš vsprejem v glasbeno društvo ter nam namigniti, da nas morda tudi v bodoče ne bodo sprejeli, nam jasno kaže, da je treba napram njim vajeti ostro nategniti, prijeti za bič in z njim krepko švrkniti po njih, da jih bo spreltel primeren strah, da postanejo iz Nemško avstrijskih Nemcev jugoslovanski, ki bodo častili našo državo, spoštovali naš jezik in

Prva spoved.

(Konec.)

No, usmiljeni spovednik mu je ljubeznjivo pomagal. In ubogi grešnik je najprej boječe in počasi povedal tisto pripovedko o šekasti mački, potem je privlekel Jesenikov bič in prerezani vreči in potem je hitro cel svoj register zropotal. Na ničesar ni pozabil, saj so bilo to samo bolj — imenitne reči.

G. župnik pa še ni bil posebno hud. Zavoljo mačke svoje gospodinje je samo vprašal, če je ni črnil besedice o njej. Petru se je še celo zdelo, da se je spovednik malo nasmejal.

Spoved je srečno končana, mislil si je Peter, ki je po molitvah, katere je za pokoro dobil, vesel iz mračne cerkve stopil. — Prijetno se mu je zdelo, da je pri farovžu kar odskočil.

Pa glej ga šmenta! Njegove noge še se niso dotaknile ceste, že ga je zgrabila močna kuharica in ga je vlekla v drvarnico. Njene oči so se svetile kakor pisanemu gadu. V drvarnici je pobrala drobno drvo in z vso močjo nabijala po Petru. „Tako, ti si bil! Ti si moja šekasto mačko ubil! Čak, ti bom že pokazala!“ je vpila. Tudi Peter se je drl, da so se kokoši pred pojato prestrašile in

nas ter vpoštevali našo voljo. Ravno v Ptuju so držali ti takozvani Nemci svojo nemško hranilnico do zadnjih dni ter so si upali v mestnem sosvetu glede vsprejema slovenskih soodbornikov staviti ponudbe, ki se morajo imenovati žaljive. Samo tu še imajo v svojih društvih bojne inštitucije, v katerih se sanja o preobratih v državi njim na korist. Treba je, da naša vlada nameri močno artilerijo na te bojne inštitucije ter jih z bobnajočim ognjem popolnoma stre. Mi izjavljamo napram naši vladi, da se nahajamo v obrambi, da je njena dolžnost nas braniti. Podatke, ki smo jih dali na razpolago, so resnični, naša volja za energičen nastop v tem slučaju je jedina brez razlik strank. Pri novem ustvarjenju pa naj blagovoli naša vlada postopati stvarno ter izročati vodstvo sposobnim in delavnim ljudem, četudi so taisti značajni naprednjaki, ker samo v tem slučaju bomo korakali v hitrem tempo naglemu prerarajanju našega mesta v resnici jugoslovanski Ptuj nasproti.

Še k stanovanjskemu vprašanju v Ptuju.

Uredništvo je prejelo dva dopisa, iz katerih priobčujemo radi pomanjkanja prostora najbistvenejše misli.

I.

V zadnjih dveh številkah „Ptujkega lista“ smo čitali zagovore stanovanjske komisije, v katerih se je razmotrivalo nje težko stališče in neuspešnost njenega delovanja. Verjamemo in razumevamo oboje člankov, vendar stavimo v eni zadevi še eno vprašanje stanovanjski komisiji, in sicer: Kateri

zbežale. Tulil je: „Nikoli ne bom več. Res ne bom nikoli več!“

Vendar je naposled vrgla kuharica drvo na kup, fanta pa iz drvarnice. Ko se je s tal pobiral, da bi hitro pete odnesel, oglašil se na strehi — kakor bi ga hotela jeziti, rujava mačka. A Peter danes ni mislil na ubijanje, ampak je hitro zbežal. Že prej je farovski kuharici večkrat rekel stara copernica, zdaj pa bi bil še prisegel, da je res s hudičem v zvezi.

Doma ga je mati že pred vrati čakala. Roke je držala nazaj, kakor bi imela nekaj skritega, kar ni treba vsakemu človeku videti.

„Tako, fant, si tu!“ pozdravi ga mati ostro. „Pojdi z menoj v hišo!“ Notri se je prikazala — šiba. „Čaj, mrcina, ti bom že s palico pregnala tvoje lumparije s slamo!“ In jezno ga je začela mlatiti. Kuharica ga je tolkla največ po hrbtu, mati pa se je pomaknila malo nižje. Prav skrbno in dobro je opravila svoje delo, to se mora pač reči.

Po teh dveh hudih nevihtah, polnih groma in bliska, že Peter ni vedel, ali še živi, ali je že mrtev. Skozi zadnja vrata je zlezal na travnik in se vlegel čisto pri plotu v mehko travo. Čutil je, da mu je dobro djalo. In res, mokra in hladna celina ga je lepo hladila in zato je tudi hitro zaspal, čeravno je bil pošteno potolčen.

A hudo trganje v glavi ga je hitro zbu-

sloji prebivalstva imajo pravzaprav pravico posluževati se podpore in pomoči stan. kom. v slučaju nujne potrebe stanovanja? Ali je bila res stan. komisija ustanovljena le za uradnike in državne uslužbence?

Znan nam je namreč slučaj, da je prosil za neko stanovanje obrtnik domačin z domovinsko pravico v Ptuju in ga je eden članov stan. kom. kratkoma zavrnil, češ, da je nje dolžnost preskrbovati s stanovanji v prvi vrsti uradnike.

Vendar smo tudi mi ljudje, tudi mi jugoslovanski državljani, povrh še ptujski meščani in bi le neradi videli, da bi se nas še vedno tudi v naši demokratični Jugoslaviji preziralo. Dovolj nam je bilo trpeti pod nemškim bičem.

Več obrtnikov.

II.

Ker je baje treba slišati dva zvona, da se pravica prav spozna, bodi dovoljeno, da se obrazloži tudi osebno mnenje prizadetega.

Kolikor se je zamoglo približno presoditi, sedanje število prebivalstva v Ptuju ni poseben narastlo v primeri s predvojnimi števili. Stanovanjska beda pa je nesorazmerno velika. Vzrok se zdi je, ker se je pomnožilo število malih obrtnikov, ki rabijo primerne prostore, ker so eventualno nekateri hišni posestniki namenoma nepostregljivi napram potrebam novega naraščaja javnih nameštencev, ker stanuje v Ptuju mnogo strank celo tujih državljanov, ki bi mogle bivati v lepi ptujski okolici. Niti polovice hiš nisem pregledal, naštel sem pa 17 strank iz drugih držav z lepimi stanovanji. Nikdo ne more trditi, da bi vsi morali stanovati v mestu, saj so med njimi tudi benzijonisti. Do danes pa stanovanjska komisija po poldrugoletnem

dilo. Toda to trganje ni nastalo od preblajanja, ampak je imelo čisto drug vzrok. Suih in slepi sosed Jesenik je že iskal tata svojega biča. Ko je gledal okoli hiše, zapazil ga je za plotom. Tiho je šel tja, pokleknil, potisnil tenke koščene roke med late in dobro prijel Petrove velike uhlje. — Ko je že močno držal, začel je na obeh straneh pridno vlačiti. To trganje je Peter občutil. Ker je videl soseda na drugi strani plotu, vedel je hitro, zakaj in kako. Jesenik ni nič govoril, le grozno je gledal in Petru se je zdelo, da hoče njegovo debelo, okroglo glavo skozi luknjo med latami potegniti. Čez nekaj časa je vendarle stegnil svoje trde prste, med katerimi je ostalo vse polno lasi.

Petrova ušesa pa so postala otekla in sivkasto rudeča kakor puranov greben.

Drugo jutro se je komaj v cerkev privlekel, tako okorno in boleče je bilo njegovo truplo. In kar mešalo se mu je — zdaj je mislil, da čuti sosedove kremplje — zdaj se mu je zopet zdelo, da padajo po njem hudi udarci farovške kuharice.

Po maši je hitel domu, kakor hitro je le mogel. Počasi se je zopet začel veseliti življenja, ker je vedel, da ga danes doma ne čaka šiba, ampak kava in bider z velikimi cibebami.

Tri sto medvedov! Komaj kakih 20 metrov pred hišo ga ustavi Koklnov hlapec.

delovanju nima prave razvidnosti stanovanj, kakor sem se osebno prepričal.

Tudi jaz sem dobil stanovanje, toda le na papirju. Ko sem šel v odkazano stanovanje, je bilo isto zasedeno, stranka sploh ni vedela, ali in kedar se preseli. Za stanovanjsko komisijo pa nisem bil več med živimi. Lahko sem še samo občudoval, kako se drugi nase-ljujejo v prikladnih stanovanjih, dasi so prosili mnogo pozneje za stanovanje. Pri tem sem si pa želel, da pride kdo, ki me reši prokletstva papirnatega stanovanja.

Eden izmed prizadetih.

(Op. uredništva. Naše menje je, kar je temeljno vodilo JDS, da imajo uradi enako skrbeti za vse stranke, zlasti pa še gledati, da po svojih močeh podpirajo šibkejše sloje.)

Železnica Maribor — Murska Sobota.

Z izgubo Radgone je naša država izgubila direktno zvezo Maribora in okolice s pokrajinami v Prekmurju; Nemška Avstrija je sicer v smislu St. Germainške pogodbe dolžna dopustiti neoviran promet po železnici Špilje-Gornja Radgona, ki teče večinoma po nemškem ozemlju. Toda ne smemo si prikrivati, da je to razmerje nenaravno in da v slučaju vojne nevarnosti lahko postane usodepolno za celo Prekmurje. Vsaka država mora stremeti za tem, da ustvari v vseh svojih pokrajinah čim najugodnejše prometne zveze, ki so predpogoji za vsak gospodarski napredek. To mora storiti v prvi vrsti iz gospodarskih ozirov. Ugodne prometne zveze, zlasti železnice so za državo kakor žile za človeško telo. Po teh žilah se vrši velkanski proces izmenjave blaga v državi. Ako ta proces ne funkcionira, ako so prometne zveze slabe, je celo državno in privatno gospodarstvo slabo. Država s slabimi prometnimi zvezami je obsojena v gospodarsko stagnacijo. Ne smemo prezreti tudi strateških ozirov. Ideja večnega miru je še vedno samo ideja. Namesto pravice in resnice še vlada na svetu moč in nasilje. Najboljši dokaz za to so sklepi Pariške konference, ki je zlasti nam Jugoslovanom povzročila toliko novih krivic, ki je pogazila evangelij prave svobode in enakopravnosti narodov in ki urejuje svet po starih makiavelističnih načelih spletk, laži in nasilja.

S temi dejstvi mora računati tudi naša mlada jugoslovanska država.

Ravno iz strateških ozirov pa je zveza Maribor-Sv. Lenart-Murska Sobota vitalnega pomena za našo državo. V slučaju voj-

„Brez zamere! Samo za malo časa“, je prijazno rekel, ga položil čez levo koleno in mu jih je z obrnjenim bičnikom nalagal kakor je mogel. Morate si misliti, da hlapec, ki je že par frakelnov hudičevega olja spravil pod streho, ni solil slabih klobas. In zraven je štel 1—2, 1—2, ker Koklnov voznik je prej tudi cesarja služil.

Jokajoč je prišel Peter domu. Vkljub vsem bolečinam je pojedel vso kavo in ves bider. Le vsemi se ni hotel, čeravno ga je mati k temu ljubeznivo vabila.

Čez nekaj dni so se ušesa zopet zmanjšala in klobase ena za drugo zginile. Petru se je zopet povrnila pamet in ni mu bilo težko pogoditi, da je vsemu njegovemu trpljenju bil kriv njegov register grehov.

Njegov najhujši sovražnik, grbasti kobacov Tonče je v cerkvi za njim stal in je tiho pobral papir, katerega je Peter pri prebrisanju zgubil, in koj po spovedi je šel od hiše do hiše Petrove lumparije raznašat. Za pričo je povsod pokazal list s podpisom.

Ljudje pravijo, da je bojda Peter pozneje velik del dobljenih klobas Tončeku dal in mu pri tem hrbet čisto zravnal, za kar bi mu moral prav za prav še hvaležen biti.

Če bode Peter zopet kakšno tako napravil, da se bo plačalo prijeti za pero, bode Vam, dragi bralci, to hitro naznanil Vaš udani Vošči-ga.

ne nevarnosti z Nemško Avstrijo in Mažarsko bi bil velik del Prekmurja in sosednjih obmejnih krajev brez vsake železniške zveze. To bi imelo nedogledne posledice za obrambo naše severne meje.

Za gradnjo železnic so v prvi vrsti odločilni računi o rentabiliteti. Naj se že zida železnica kot državna ali privatna, zajamčena mora biti njena rentabiliteta, ki je odvisna v prvi vrsti od množine in hitrosti blagovnega prometa. Splošno znano je, da osebni promet ne krije obratnih stroškov železnic, ampak samo tovorni promet. Gospodarske razmere v krajih, po katerih bi tekla železnica Maribor-Sv. Lenart-Murska Sobota so tako ugodne, da ni nobenega dvoma, da bi blagovni promet zajamčil rentabiliteto te proge. Ti kraji so izvanredno bogati. Za izvoz pridejo v poštev ogromne zaloge kmetijskih pridelkov (žita, sadja, vina, živine) v Prekmurju, v okrajih Ljutomer, Gornja Radgona, Sv. Lenart, Ptuj in Maribor. Čisto gotovo je, da bi bila zajamčena rentabiliteta te proge in da bi se moralo polagoma misliti tudi na gradnjo železnice Gornja Radgona-Sv. Lenart-Ptuj.

Zavedamo se, da nameravane železnice ne bo mogoče zgraditi v prvih letih. Država nima denarja. Veliki akcijski kapital pa se raje investira v drugih gospodarskih panogah, ki nesejo več dobička. Vendar je treba že sedaj sprožiti misel, da se vrše vsaj predpriprave z gradnjo bodoče železnice Maribor-Sv. Lenart-Murska Sobota. Treba je zbuditi zanimanje za to akcijo med interesenti in na odločilnih mestih.

V to svrhu je sosvet trške občine Sv. Lenart v svoji seji dne 9. avgusta 1920 soglasno sklenil sklicati na dan 26. septembra 1920 dopoldne ob 11. uri zborovanje interesentov v društveni dvorani gostilne pri Arnušu pri Sv. Lenartu v Slov. goricah, da se določi program za to akcijo.

Vabimo širšo javnost, zlasti časopisje, da širi zanimanje za to akcijo.

Gospodarstvo.

Avstrija kupuje naše dinarje. Ker morajo Nemci pri nas nakupljeno žito plačevati v naši valuti, je naše ministristvo dovolilo Avstriji, da si sme nakupiti do 50 milijonov dinarjev za avstrijske krone. Avstrijska vlada pa se je zavezala, da bodo avstrijske tvrdke sprejemale nazaj svoje krone kot plačilo za blago, ki ga naroče posamezna naša ministristva.

Potniki v Nemško-Avstrijo smejo vzeti s seboj 5000 kron našega denarja.

Proračun za Slovenijo za 1920—21. Proračun letošnjega finančnega leta za našo kraljevino se giblje v visokih številkah. Finančni minister je krepko navil davčni vijak, da bi dobil pokritje za velike potrebščine, ki se zahtevajo v vseh panogah naše državne uprave. Zanimivo je za nas, kako je z našo Slovenijo v državnem proračunu. Celotni dohodki iz Slovenije so preračunjeni na 1734 milijonov kron, vsi izdatki pa na 1525 milijonov kron, torej dobrih 200 milijonov kron prebitka. Imeli bi torej več dohodkov nego izdatkov, Slovenija bi bila torej aktivna, ne pasivna. To pa mora biti v vsakem pravem gospodarstvu, ako se naj gospodarstvo vzdrži in napreduje. Za prosveto je določenih 76 milijonov, za narodno zdravje 31 milijonov, za poljedelstvo 20 in socialno politiko blizu 34 milijonov (med njimi nad 28 milijonov za invalidno skrbstvo in podpore padlih in 2.5 milijona za socialno zavarovanje.) Povprečno pride pri nas na 1 osebo 1500 K davka. Velika vsota je to! Pomisliti pa je treba, da so pri tem tudi indirektni davki (pri uvoznini, izvoznini, užitnini, monopolih itd.), ki so mnogo večji nego direktni. Na drugi strani pa moramo zopet pomisliti, da ostane denar med nami; kar na eni strani izdamo, dobimo zopet po drugi strani. Uradniki izdado svojo plačo za hrano in obleko trgovcem in obrtnikom, ki kupujejo svoje stvari dalje od

pridelovalcev. Stvar naših narodnih zastopnikov pa mora biti, da pri tem kroženju posamezni sloji prebivalstva ne trpe v primeri z drugimi preveč, nego naj se bremena razdele kolikor mogoče enakomerno in primerno gospodarski moči vsakega.

Vojna in predvojna državna posojila. Izšla je naredba finančnega ministra, važna za vse one, ki imajo vojna ali predvojna državna posojila bivše Avstrije in Ogrske. Po tej naredbi se morajo popisati, žigosati in vzeti iz obtoka obveznice vojnih posojil bivše Avstrije in Ogrske, medtem ko se obveznice predvojnih državnih posojil bivše Avstrije in Ogrske morajo popisati in žigosati. Pri nas bodo izvršili ta posel davčni uradi. Obveznice vojnih posojil morajo ti uradi popisati in odvzeti od 6. do 20. septembra t. l., obveznice predvojnih posojil pa popisati in žigosati od 6. do 25. septembra. Pri nas bo zlasti mnogo obveznic vojnega posojila. Zato opozarjamo ljudi, naj vsakdo dobro pogleda, kje in koliko ima takih obveznic ter jih naj zanese na davkarijo v določenem roku. Držati se je tega roka, ker ga ministristvo ne misli podaljšati. Kaj se zgodi z vojnimi posojili, določi naši vlada kasneje z našimi poslanci vred.

Dopisi.

Naročnike našega lista prosimo, da zaostalo naročnino takoj poravnajo.

Upravništvo „PTUJSKEGA LISTA.“

Obisk. Pretekli teden je obiskal naše mesto in zlasti mestni muzej profesor Jovan Cvijić, rektor vseučilišča v Beogradu. Spremljala sta ga naša rojaka dr. Kovačić in dr. Slavič. Ta teden pa sta si ogledala naš muzej mons. Franc Bulić, ravnatelj arhološkega muzeja v Splitu, in o. Markolin Padovan, dominikanski prijor v Dubrovniku. Vsi so občudovali znamenite zbirke našega muzeja.

Odlični poseti. Včeraj nas je posetil bivši deželni predsednik Slovenije, sedanji pravosodni poverjenik g. dr. Žerjav. Tekom prihodnjih dni nas poseti naš odlični poslanec v Pragi, g. Ivan Hribar, ki je v prvi vrsti povzročil sklenitev naše obrambne pogodbe s Čehoslovaško in Romunijo. Če bo mogoče, obvestimo pravočasno naše prijatelje o tem posetu, da dostojno sprejmemo velezaslužnega g. poslanika. Že v naprej mu kličemo: „Dobrodošel!“

Za žensko podružnico CMD v Ptujju je ob priliki poseta g. dr. Žerjava nabrala gospa Emica dr. Gosakova v družbi 232 K.

Za Dijaško kuhinjo v Ptujju je nabral g. Milko Senčar na gostiji Hinka Krefta 160 K. Iskrena hvala.

Himen. Dne 18. avgusta t. l. se je poročila gospica Micika Šegova z gospodom Maksom Muršcem, trgovcem v Ptujju. Novoročenca pripadata znanim narodnim rodbinam ptujskim, vsled česar njima prav posebno prisrčno čestitamo ter njima želimo vso srečo na potu življenja. Na njihovi svatbi se je nabralo za jug. Matico 270 K.

Sestanek članov JDS se vrši prihodnjo sredo dne 1. septembra ob 8. uri zvečer v upravništvu našega lista. Razgovorimo se o aktualnih, političnih in gospodarskih vprašanjih.

Novo podjetje. V Ptujju se snuje podjetje, ki bo v začetku popravljalo telefonične, telegrafične aparate in avtomobile. Pozneje se postavi tovarna za poljedelske stroje. Podjetje bo po kapitalu in vodstvu v narodnih rokah, če tudi moramo imeti nemškega inženjerja, ki nam pripelje stroje z Dunaja in ki edini zna delo izvrševati. Neinformirani ljudje naj torej ne zabavljajo čez dobro stvar.

Propagandni odsek za zlet Sokolskega Saveza SHS v Mariboru prosi za vrnitev nabilnih pol, katere so se svoječasno vposlale na Sokolska in druga narodna društva, tvrdke in privatne osebe, ker je rok za vrnitev že potekel in ker mora propagandni odsek